

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan
eettinen neuvottelukunta (ETENE)

10.09.2009

Sisäasiainministeriö
Maahanmuutto-osasto
PL 26
00023 Valtioneuvosto

ASIA:LAUSUNTO ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö 14.8.2009; SM048:00/2009

Sisäasiainministeriö pyysi ETENE:ltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle koskien ulkomaalaislain muuttamista. ETENE pitää eettisesti tärkeänä antaa lausunto ulkomaalaislain muuttamisesta sekä viittaa myös lausuntoonsa (10.12.2008), jossa käsiteltiin pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden infektioseulontoja.

Nyt esillä oleva ulkomaalaislain muuttamisesta tehty hallituksen esitys sisältää maahantuloon liittyvien taustojen ja pohjoismaisten käytäntöjen esittelyä, lakiehdotuksen perustelut ja ehdotukset lain muuttamisesta. Esitystä täydentää turvapaikkapolitiikkaa koskeva selvitys (SM019:00/2009). Ulkomaalaislain muuttamisessa keskeisiä kohteita ovat turvapaikanhakijan oikeuslääketieteellisen iän selvittäminen, oikeuslääketieteellinen tutkimuksen tekeminen, perheen yhdistäminen ja työnteko-oikeudet. Lakiehdotuksen esitys ja selvitys antavat laajan kuvan asiakokonaisuudesta ja toimenpide-ehdotukset ovat käytännönläheisiä.

Ulkomaalaislain muuttamisen perusteena ETENE arvostaa voimassa olevan ulkomaalain tavoitetta: *edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.*

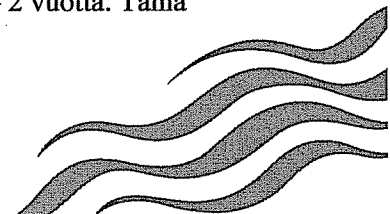
Esityksen sisällöissä on tunnistettavissa eettisinä periaatteina mm. lasten oikeudet, turvapaikan hakijan oikeudet ja etu, objektiivisuus, yhdenvertaisuus, kiireellisen avun tarpeen ensisijaisuus, perhekeskeisyys, kohtuullisuus ja kokonaisvaltaisuus. Toisaalta monissa selvityksen luvuissa tulee esille pohdinta hyvän tekemisen ja väärin tekemisen välisestä tasapainosta.

Lausunnossaan ETENE keskittyy ensisijaisesti potilaan ja asiakkaan asemasta ja oikeuksista nouseviin eettisiin kysymyksiin. Tarkastelu kohdistetaan ulkomaalaislain muutosesityksiin.

Asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeus, tiedonsaanti sekä oikeus hyvään hoitoon ja kohteluun (kohdat 6a §, 6b §)

Oikeuslääketieteellinen tutkimus iän selvittämisessä on hyvä, että se perustuu hakijan tietoiseen ja vapaaseen tahtoon. Esitykseen sisältyvä kohta, jossa edellytetään huoltajan kirjallista suostumusta, on käytännössä ongelmallinen. Perusteluissa viitataan artiklaan, jonka mukaan vaaditaan hakijan ja/tai huoltajan suostumus lääketieteelliseen tutkimukseen. Tämän mukaan alaikäisen puolesta suostumuksen voi antaa huoltaja, mutta se ei ole ehdoton edellytys. Lain 6 a § tulisi mahdollistaa tällainen menettely, joka samalla tekisi lain soveltamisen käytännössä helpommaksi. Iänmääritystutkimuksissa on hyvää, että ne tekee aina kaksi erityispätevyiden omaavaa lääkäriä.

Eettisesti on perusteltua, että oikeuslääketieteellinen tutkimus ei ole yksinään peruste suojelua koskevan hakemuksen hylkäämiselle ja tämä asia tiedotetaan hakijalle. Erityisesti siitä syystä, että mm. hampaisto- ja luustoikätkutkimusten luotettavuus on suhteellista ja tulosten varmuusväli vaihtelee 1 – 2 vuotta. Tämä

varmuusväli iän tulkinnassa tulee huomioida hakijan eduksi. Tutkimukset antavat kuitenkin suuntaa hakijan iästä ja ovat näin ollen perusteltuja. Iänmääritykseen liittyy myös röntgensäteiden käyttö, mutta annokset ovat pieniä, joten säteiden terveystaivaikutus on lähinnä teoreettinen.

Ulkomaalaisen asiakkaan ja perheen velvollisuudet oleskelulupaa hakiessaan (kohdat 36 §, 37 §, 81 §, 114 § ja 115 §)

Oleskelulupaa hakevan ja hänen perheenjäsenelleen myönnettävien oleskelulupien päättämisessä on tärkeää ottaa huomioon turvapaikan hakijan humanitaarisen suojelun tarpeet silloin, kun hakijaa kohtaa todellinen vaara hänen koti- tai pysyvässä asuinmaassaan.

On tärkeää että säädöksissä täsmennetään perheenjäsenen oleskelulupaan liittyviä oikeuksia. Samoin on hyvä, että säädöksissä selkiinnytetään kasvattilapsen oikeuksia.

Oikeus tehdä työtä ilman oleskelulupaa kannustaa rehellisyyteen ja on viisas oivallus. On vaikea arvioida oleskeluluvan hakijan vaikutteita, kun hän antaa henkilöllisyydestään epärehellisiä tietoja. Vääriin tekoihin ei tule ihmistä kannustaa, mutta asian ratkaisemisessa tulisi punnita asiaa kokonaisuuden ja kohtuullisuuden kannalta.

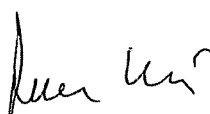
Yhteenveto

Kokonaisuutena ulkomaalaislakiin tehdyt muutokset ovat perusteltuja silloin, kun joudutaan selvittämään ihmisen antamien tietojen luotettavuutta ja arvioimaan sitä menetelmillä, jotka aiheuttavat myös kustannuksia.

Ulkomaalaisten maahantuloon liittyy usein humanitaarisia perusteita ja tästä syystä tulee heidän kohtelussaan toteutua kansainväliset ihmisoikeussopimukset, ihmisarvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys.

ETENE kannattaa tehtyjä ehdotuksia ulkomaalain muuttamiseen.

Puheenjohtaja

Markku Lehto

Pääsihteeri

Aira Pihlainen

